DOBOZI ESZTER:

Borszéki vázlatok

(Mártának és Sándornak)

Szénrajz

Gumiabroncs az útszélre vetve,
indák gyűrűjében házi szemét,
olaj foltozza be az út sarát,
málló kövek közt hajt egy szarkaláb,

kutyák, tehenek s lovaknak piszka,
szikkadt madártetem, csontvázai
parányi állatoknak a gazban —
fönn szél suhog körkörös futásban,

s áll ezernyi szálfa néma méltósággal.

Akvarell

A fehérré olvadó kék kehely,
völgynyiladékban ahogy megjelen —
két fatörzs között tekintve föl;
e foltok itt: aranysárgán a nap

levélen, ágközökben szóródik,
kúszik alá tenyérnyi mezőkbe —
a zöldek, kékek pillantásonként
új s még újabb árnyalataival

fenyők sóhajtnak a magasba fel....

Rézkarc

Itt nincs semmi már, mi emberi,
se kóbor háziállatok, s falak
se, az ösvény, a szeméthegyek
felszívódva, lent s fent határa ez,

mondják, itt összeér nyugat, kelet;
hajolj közel, tekinteted kimetsz
egy részt a láthatóból: tűszálak
rajzolatában lélek s a drága

forma: benne játszik az égi rend.

TÁRCATÁR

A berlini fekete füzetből

Heinrich von Kleist emlékműve a Wannsee partján van. Szelíden emelkedő utcán örökzöldek betegeskednek arra. Hó esett azonban néhány napja. Talán tegnap. Vagy tegnapelőtt. De már olvadt is. A síremlék mellett látta meg Szív azt a nőt. Ázott kis veréb, nem csúnya és nem is szép, olyan...hm...olyan semmilyen. Ez a teremtmény még csak szánalmat, csöppnyi együttérzést sem ébresztett Szívben, s a kíváncsiságnak is csak azt az illékony fajtáját, melyet bármikor el lehet lehelni, akár a gyufácska lángját. Talántán éppen ilyen nő lehetett Henriette Vogel is, akinek a nevét nem vésték föl az emlékműre, pedig meghalt ezzel a nagyon nagy íróval, hagyta magát elveszejteni, hagyta, hogy gyilkos golyó fúrja át fiatal és kedves testét, előre ment a halálba és megágyazott ott ennek a nagyon nagy írónak, ennek a Kleistnek, és az utókor mégis azt gondolta, mindez, kérem szépen, kevés. A csudába is. Henriette Vogel neve nem kerülhetett föl az emlékműre. Szív azt is hallotta, néha idevonulnak a berlini feministák és tüntetnek. Néhány izmos és szemüveges lány megáll Heinrich von Kleist kicsiny emlékműve előtt és skandálni kezd a zöldbe borult fák alatt.

Henriette Vogel!

Henriette Vogel!

Henriette Vogel, kiabálja az egyik feminista, miközben a szemüvegét igazgatja. Szív felsóhajtott. Az a semmilyen nő ott állt az emlékmű előtt és szipogott. Rázkódtak a vállai. Hogy sírt, még ez sem tette valamilyenné. Ha Szív elfordította róla a tekintetét, nyomban feledte az arcvonásait, pisze orrának ívét, ajkainak alakját, pillantásának szokványos melegét. Hogy lehet valaki ennyire semmilyen, kérdezte magában Szív, s hunyorogva a Nap után kutatott. A parti fák kopár ágai között átderengett valamicske fény.

Vette már valaki a bátorságot, jutott eszébe Szívnek — mintegy zárójelben —, hogy megmondja a német nőknek, sajnos egyáltalán nem szépek. Ápoltak, tudnak kedvesek és szenvedélyesek lenni, nagyon jól tudnak ágyazni, de nem szépek. Hajlandók meghalni egy Kleisttel, de akkor se szépek. Engedik, hogy az öreg, fogatlan Goethe fogdossa a mellüket, de akkor se szépek. Férjüket jelentik fel a Stasinál, de akkor se szépek. Alapítanak erotikus múzeumot, de akkor se szépek. Eljönnek tüntetni Kleist sírjához, de akkor se szépek.

Miért nem szépek a német nők?

Az a semmilyen nő szipogott a Kleist-emlékmű előtt. Törölgette az orrát a gombócba gyűrt papírzsebkendővel. Rázkódtak a vállai. Most akkor miért sír ez a nő? Kleist miatt? Henriette Vogel miatt? És akkor az a kicsi, semmilyen nő abbahagyta a sírást és a papírzsebkendőt szorongatva elindult lefelé, elhaladt a betegeskedő örökzöld bokrok mellett, kilépett a Bismarck utcára és átment a másik oldalra, a tópart most néptelen és sivár oldalára, hol azért üzemelt egy — másik évszakban nyilván igen kellemes hangulatú — kerthelyiség is. November volt, de azért most le lehetett ülni egy sörre. Sült kolbász illatát érezte meg Szív, s nyomban bele is lépett egy jókora mustárfoltba. Az a semmilyen nő már a pultnál állt, éppen Bockwurstot kért, pohár barna sört kortyolt hozzá és ahogy Szív elnézte őt, egyszerre eszébe jutott az a sajtóházi jelenet Bakóval, ami a dedikálásról, vagyis hát a névről szólt. Az első képeslaptörténet. S mintha csak a nőnek mondaná, hangtalanul elkezdte. Ennek a semmilyen német nőnek mondta el Szív az első képeslaptörténetet.

Tél volt akkor is, ki tudja már, hideg-e, jó tél-e, vagy rossz tél. Mindegy. Ott ültek a Sajtóház fűtetlen nagytermében és boroztak, amikor Szívhez egyszerre odalépett egy ismerős férfi, aki bizony a tegezésig ismerős volt, néha a feleségével ült ott, a sajtóház nagytermében vagy éppen a büfés kistermében, és ha jól emlékszik Szív, fröccsös volt ez az ismerős, kisfröccsöket ivott, ritkábban töményet, egyszóval most megállt Szív előtt ez az ismerős férfi, és lerakta a könyvet, amit Szív jól ismert, mert hiszen ő írta.

Dedikáljad, Ernő, mondta barátságosan, és mintha még azt is hozzáreccsentette volna, baszodalássan édesöregem, mintha kedélyesen meglapogatta volna Szív vállát, csakhogy Szív elsápadt, köhögni és krákogni kezdett, mert nem tudta a férfi nevét, csak azt tudta, hogy tegezik egymást, és hogy fröccsöt iszik, nagyritkán töményet, rumot talán, így hát azt mondta neki, mindjárt dedikálja azt a könyvet, egy percecske az egész, csak még befejez egy nagyon fontos gondolatmenetet itt a barátjával, nézett kétségbeesetten Bakóra, és ahogy az ismerős visszaült az asztalához, és jól hallhatóan azt mesélte a barátainak, hogy mindjárt dedikálnak neki egy nagyon jó könyvet, Szív sápadtan odasúgta Bakónak, hogy egyáltalán nem tudja ennek a nagyon ismerős férfinak a nevét. Bakó beteg volt, de nevetett. Mi lesz most, kérdezte Szív, de Bakó nem válaszolt, csak a szeme csillogott pajkosan. És Szív rettegett, mert egyszer egy nagyon kedves tanárja ment oda hozzá dedikáltatni, és Szív csak nézte ezt a nagyon kedves tanárját, bámult a szemébe, és egyszerre azt mondta neki, tanár úr, bocsáss meg, de nem jut az eszembe a neved. Huh. Ennél borzasztóbb, irtóztatóbb, szörnyűségesebb esemény író emberrel kevés történhet. Ennél az is jobb, ha betiltják a művet. Ha visszaadják a kéziratot. Ha csakis rossz kritikát írnak róla. Ha egyetlen kritikát sem írnak róla. Ennél még az alkotói válság is jobb. Ennél az is jobb, ha az író egyetlen sort sem írt még életében. És persze Bakó nevetett ezen. Néha óvón az oldalához nyúlt. És az ismerős férfi már ott is állt Szív előtt, és a tekintete azt kérdezte, kész-e a dedikálás, baszodalássan édesöregem, és Szív valamit hápogni akart, de Bakó hirtelen — már ahogy ő ekkoriban hirtelen mozdulatra képes volt — felemelkedett és bemutatkozásra nyújtotta a kezét. És a tegezésig ismerős férfi is bemutatkozott. Bakó nem hallotta jól, úgyhogy a kisfröccsös ismerősnek meg kellett ismételnie a nevét. És Szív fellélegzett és nagyon gyorsan dedikálta a könyvet, és ahogy elment ez az ismerős férfi, gyorsan fizetett Bakónak még egy pohár bort. Aztán talán még egy újabbat is.

Az a semmilyen nő, aki olyan lehetett, mint Henriette Vogel, megtörölte a száját, unottan ránézett Szívre és megvonta a vállát.

Mintha azt kérdezte volna, na és, ennyi az egész?

Ennyi az egész, mondta Szív.

Nem sok, biccentett a nő.

Gyűlölök dedikálni, mondta Szív.

A nő elmosolyodott, és ettől hirtelen nagyon csúnya lett. És jó volt, hogy csúnya lett. Jól esett Szívnek ez a diszkrét, de határozott csúnyaság. Már ment is a nő. Üres korsócska lengett a kezében, avar ropogott a bokája körül. Ősz mézelt a homloka fölött. Jaj, de nagyon csúnya volt. S ahogy még utoljára visszapillantott, Szív egyszerre rádöbbent, hogy ez az a nő, akinek soha nem volt és nem is lesz neve. Ő az, aki soha nem fog odajönni hozzánk, könyvünkkel a kezében, hogy dedikálja uram, nagyon kérem.

És aki mégegyszer kimondaná, hogy kérem.

Írjon nekem bele valami szépet, nagyon kérem.

Ez a nő nem fog ilyesmiket mondani. Ez a nő nem veszi meg a könyvünket, mert nem szeret minket, ki nem állhatja, ahogyan írunk, érzünk és fogalmazunk. Ez a nő néha kimegy egy sírhoz és sír. És csak ő tudja, miért sír. Ez a nő visszafordult még egyszer, utoljára.

Henriette Vogel férjezett volt, uram, mondta, és elindult a Wannsee irányába.

Szív gyakran látta a Ku'damm hideg kövén azt a sárga kis nemtelen lényt. Koldus volt. Nem is koldus igazából, annál jóval több. Összeégett arcából földöntúli nyomorúság áradt. Piszkosbarna, ujjnyi vastag varratok a haj helyén. Szemei, mint összefogdosott gombok. Valami rossz hasadás a száj helyén. Az angyal ilyen, aki egyszer forró, világi szarba hullt. Szív azon tűnődött, miféle gondolatok járhatnak egy ilyen szerencsétlen fejében. Lát-e például felhőket, Napot és csillagokat, tudja-e, mi a különbség az északi és a déli sörök között — az északiak persze jobbak —, egyáltalán, férfi-e vagy nő, kíván-e, tud-e vágyakozni, leissza-e magát néha, mondja-e, hogy jó, vagy hogy nem jó, és ahogy ezt mind szenvelegve elgondolta Szív ott a Ku'damm mind utálatosabb forgatagában, eszébe jutott egy másik történet is. Neki, ennek a nyomorultnak mondta el, hogyan sírt Bakó hetvenkilenc őszén Kolozsvárott. Ült Bakó egy erdélyi költőnő nyikorgó sezlonyán 79-ben, Kolozsvárott, amikor még...hát szóval, amikor még más volt a világ. Ült és zokogott Bakó, aki rettenetesen el tudott keseredni más baján és nyomorúságán. Bakó jó prédája volt az álkoldusoknak és hivatásos koldusoknak. Ha például egy csíkszeredahelyi álkoldus támadta le a szegedi Móra park szélén és indiai akcentussal gyógyszernyi pénz után könyörgött, Bakó zavartan száz forintot adott neki — amikor pedig száz forintból két, három sört is meg lehett inni —, és közben szégyenkezett, hogy nem adhat többet. És ha ez az álkoldus látta, hogy megcsillan Bakó kezében valamicske apró is, és azt is elkérte, mit kérte, szinte követelte, akkor Bakó szégyenkezve ezt az aprót is odaadta, miközben más ember még az előző százast is visszavette volna e nyíltszíni pofátlanság láttán. Bakó nagyon szépen tudott szánakozni és együttérezni. S talán még a magáénál is jobban szorongott a másik bajától, és a másik nyomorúsága láttán személyesen is felelősnek érezte magát. Ült Bakó '79-ben az erdélyi költőnő sezlonyán, és zokogott.

Én...én...én nem tudtam, hogy ti így éltek.

Hogy élünk mi, nézett rá az erdélyi költőnő.

Hogy élünk mi, Bandikám, drága?!

Ennyi, nézett föl a nyomorék a Ku'damm kövéről.

Ennyi, mondta Szív.

A nyomorék kinyújtotta a kezét. Visszahúzta. Szív nem adott neki pénzt, mert Szív nem szokott adakozni. Ment tovább. S földalattival a Potsdamer térig utazott. Dübörgés és csattogás fogadta. A Potsdamer téren akkoriban hatalmas építkezés folyt. Európa legnagyobb építkezését rendezték meg ezen a kietlen, lerombolt placcon. Az építkezési terület piros jövő dobozában pillantotta meg Szív azt a sárga arcú férfit. Kelet-német volt és májbajos. Akkoriban még pontosan meg lehetett különböztetni a kelet-németeket a nyugat-németektől. Ha ballagott az ember valamelyik forgalmas berlini utcán, különösebben nagy hibaszázalék nélkül jelenthette ki, hogy te kelet-német vagy, jobbra, te meg nyugat-német vagy, balra. A kelet-német férfi sárga pergamenarcát a mintaasztal fölé emelte. Azt vizsgálta elmélyülten, milyen lesz, hogyan néz ki majd Berlin a következő évezredben. A férfi nagyon beteg volt, és Szív látta rajta, hogy nem éli meg a következő évezredet. Esélye sincs rá. Talántán már a következő évet sem éli meg. Neki mesélte el, hogy Bakó mi mindennel próbálkozott a meggyógyulása érdekében.

Először is akarta a gyógyulást, ami a legfontosabb dolog, ha nagyon beteg az ember. No és persze, komolyan diétázott is. Zöldségeken és gyümölcsökön élt, és nem ivott többé töményet, rá se nézett a vodkára, az unicumra vagy a fütyülős barackra. Néha likőrt lopott fel a lakásba, de azt is már csak nosztalgiából, két deci likőröcske az szinte semmi, életízesítő, illúzió, játék. A borról azonban nem mondott le. Azt fogyasztott rendesen, továbbra is. De a csapvízzel felhagyott. Csodavizet ivott, s nem csak szomjúság okán, de kötelességből is. A palackok ott álltak a szobája sarkában felhalmozva. A Dokinak mesélt is, félálomban, félhipnózisban, azt is elmesélte, milyen lesz, ha majd meggyógyul. Istennek egy gyakorló szolgájával is rendszeresen találkozott, a bűnről és a büntetésről, a hitről és a hitetlenségről beszélgettek. És ez jó volt. Bakó nagyon készült arra, hogy meggyógyul. Bakó szó szerint undorodott a haláltól. Borzadállyal gondolt rá. Neki is volt — képletesen szólva — piros jövő doboza. Odahajolt fölé és nézegette. Egyre ritkábban nézegette. Bakó hasában volt egy szörnyű dudor, és ha még bírja Bakó veséje, ha még elvégzi a kiválasztás arra rendeltetett műveletét, és nem árasztja el a szervezetet mindenféle mérgekkel, akkor az a dudor, mely a betegség utolsó stádiumában már nem csak tapintható, de látható is volt, akár a járda betonján kitöremkedő fűcsomó, egyszerűen átüti Bakó hasfalát, igen, törülte meg a szemét egyszer Bakó Andrásné, egyszerűen attól lehetett tartani, hogy kitör a testéből, átüti a szöveteket, a bőr rétegeit, és megmutatja magát a világnak, kijön Bakó testéből a daganat, odaburjánzik a szabad ég alá, de aztán mégse jött ki, nem volt rá, hál istennek, ideje, mert a vese nem bírta tovább.

Ennyi, kérdezte fölpillantva a májbajos kelet-német.

Ennyi, mondta Szív.

Dübörögtek kint a gépek.

Cirózisom van, mondta a kelet-német.

Értem, mondta Szív.

És különben Dortmundból jöttem, mondta a kelet-német.